

Végül még csak annyit mondok jellemzésére: a magyar írók között legközelebbi rokona: Kosztolányi Dezső. *Dóczy Jenő.*

Áldásy Antal: A Keresztes Hadjáratok Története. (Szent István Könyvek.) A népvándorlás lezajlása után a világtörténelem legnagyobb méretű vándorlása a keresztes hadjáratokban mutatkozik s méreteinek nagyszerűségéhez hasonló az a nagyarányú irodalom is, mely a középkori történelem ez egyik legérdekesebb tömegpszichológiai jelenségét megvilágítani igyekezett.

Kis méretekben ugyan s inkább a nagyközönség számára, de sohasem térve le a szigorú tudományos alapokról, írta meg Áldásy Antal e nagyarányú mozgalom történetét. Hőmpolyög itt egyfelől a hit, az érzelem, a legenda, másfelől a valóság, a tények, a történelem. Itt nehéz megtalálni a sokat emlegetett arany középutat, de egyszersmind itt legszükségesebb a történelmi felfogás szerves egysége. Áldásy könyvében megtaláljuk azt.

Szembezállott a túlságos materialisztikus irányzat felfogásával, mely a keresztes hadjáratokban csak a gazdasági érdekek összeütközését, kiegyenlítését, felszámolását akarja látni s emellett megfelelkezik a cluny-i reformmozgalom idealizmusáról, mely a VII. Gergelyek, II. Orbánok, Clairveauxi Bernátok működésével éppen a keresztes hadjáratok megindításában és két évszázadnál tovább folytatásában éri el eszempontját.

Laikus közönség figyelmét talán túlságosan igénybevevő, mindamellett felettebb érdekes adatokkal világítja meg a keleti kereszténység helyzetét a szeldsuk török hatalomhoz s a nyugati kereszténységhez viszonyítva. E helyzetnek végleges tisztázása arra a milliónyi embertömegre várt, mely a francia földről megindult s ugyanott kialudt nagy eszmének: a Szentföld visszaszerzése eszméjének megvalósításáért fogott fegyvert.

A keresztes hadjáratoknak krónikás sorrendben való részletes előadásából tűnik ki Áldásy hatalmas anyagismerete, melyből avatott kézzel válogatta ki a célja eléréséhez szükséges mozaik-részleteket. Fényes bizonyágát adja e készségének főleg a jeruzsálemi királyság szervezeté-

ről szóló részben, s csak sajnálhatjuk, hogy nem bocsátkozott mélyebben a hadi és politikai berendezkedés ismertetésébe és a hűbéres társadalom jellemzésébe. Itt Delbrück hasonló szellemű fejtegetéseire gondolok.

A könyv legértékesebb s mindenestre a legnagyobb érdeklődésre számítható részei a politikai történelem keretébe vágnak. Azt tartom könyve legnagyobb sikerének, hogy a rendelkezésére álló szűk keretek ellenére is sikerült a diplomáciai sakkhúzások s az egymással szövetekezett, nem egyszer ellentétes érdekek útvesztőiből világos okfejtéssel levezetnie a keresztes hadjáratok két évszázadnál huzamosabb körforrását.

Emelkedettség, lendület, s a történetírás komoly szelleme ömlik el a mű azon részein, ahol a szintetikus eljárást követve vázolja a keresztes hadjáratoknak politikai szempontból való eredménytelenségét, egyúttal kiemelve a Keletnek és Nyugatnak e hosszas érintkezéséből származott szellemi és anyagi kultúrértékeket.

E küzdelmek tevőleges részesei: a három egyházi lovagrend: Templáriusok, Johanniták, Mariánusok is helyet kapnak a tárgyalásban. A szerződések, ütközetek, alkudozások ismertetése olykor talán túlságosan is kimerítő. Az irodalmi tájékozott anyaga mintaszerűen van összeválogatva s pontos névmutató teszi a könyvecskét még használatóbbá.

Buday Károly.

Szabó Dezső: Jaj. Elbeszélések. Budapest, 1924. Ennek az ismertetésnek egyáltalában nem célja Szabó Dezső tehetségét abban az irányban vizsgálni, hogy kitűnjék, mennyi benne az őszinteség és mennyi a színészkedés, mennyi a valódi talantum és mennyi a blöff; azt sem akarja kutatni, hogy emberi és társadalmi súlyos problémákat fűrésző ösztönéből meddig terjed a mélységes fauszti szenvedély és hol kezdődik a baccalaureusnak hetvenkedése. Ezekkel a kérdésekkel szemben a magyar művelt nagyközönségben már úgymint éppen megállapodni készülnek a vélemények. Ez ismertetésnek pusztán egy bizonyos irányú vizsgálódás a célja: azt akarja kimutatni, hogy ez író műkö-